

5. Konkurenceschopnost ekonomiky ČR

- **Analýza zúžená na vybrané parametry** Vzhledem k velkému počtu parametrů, jimiž lze hodnotit schopnost jakékoli země konkurovat ostatním ve výsledcích ekonomického vývoje, byl pro potřeby této analýzy jejich rozsah zúžen. Konkurenceschopnost České republiky je sledována podle cenového faktoru, tj. vývoje ceny práce (konkrétně za pomoci změn reálných jednotkových nákladů práce). Z necenových faktorů je pak zvolena podpora sofistikovaných činností (relativní výdaje na výzkum a vývoj), dále zaměstnanost v aktivitách náročných na znalosti a nakonec vzdělanost podle podílu populace s dosaženým terciárním vzděláním. Jako víc komplexní parametr konkurenceschopnosti, v němž jsou do značné míry skloubeny její cenové i necenové faktory, je pak sledován vývoj podílu exportu z ČR na světovém exportu.

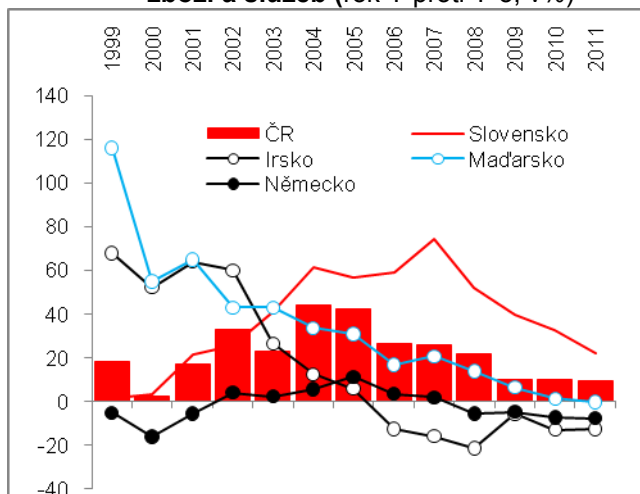
5.1. Změna podílu vývozu z ČR na světovém exportu

- **Přírůstky podílu exportu z ČR na světovém exportu se od roku 2004 snižují ...** Hodnotíme-li konkurenceschopnost země podle jejího „umění“ posilovat svou participaci na světovém obchodu (exportu), lze pro to použít indikátor podílu jejího vývozu na celkové hodnotě světových exportů. Vzhledem k tomu, že meziroční změny těchto podílů jsou jen velmi malé, je vhodné použít srovnání daného roku např. se situací před pěti lety. Tímto prizmatem je také hodnocena konkurenceschopnost České republiky v tomto ukazateli.
- **... jako logický následek extrémních nárůstů podílu po vstupu ČR do EU** V roce 2011 pokračovalo snižování přírůstků, kterých dosahovali v úhrnu exportéři z ČR na celkové hodnotě světových exportů¹. Přesto však šlo o přírůstek, což zdaleka neplatilo pro všechny evropské země. Podíl ČR na světovém exportu se v roce 2011 zvýšil proti roku 2006 o 9,3 %, v roce 2010 o 10,1 %. Ale v roce vstupu ČR do EU i v letech následujících byly přírůstky podílu oproti jeho úrovni před pěti lety velmi vysoké – 44,1 % v roce 2004, 42,1 % v roce 2005, a také v letech 2006 a 2007 byl růst vyšší o více než čtvrtinu (26,6 %, resp. 25,8 %).
- **Velmi příznivé faktory působící na růst podílu od roku 2004...** Potenciál související s odstraněním dosavadních bariér, konstituování ČR jako součásti jednotného trhu spolu s časově příznivou okolností, kdy v polovině minulé dekády mohla země těžit z faktu, že velmi posílený segment firem pod zahraniční kontrolou se začal výrazně exportně profilovat, to vše v úhrnu zřejmě způsobilo velmi výrazné růsty podílu ČR na světovém exportu.
- **... snížily intenzitu a přírůstek podílu ČR na světovém exportu stejně jako v dalších evropských zemích** Postupem času se však tyto efekty postupně - a logicky - zmírňovaly a přírůstek podílu ČR na světovém exportu slábl. Tento jev ale postihl již od roku 2001 Maďarsko, od roku 2007 Slovensko a dokonce i silná německá ekonomika, jejíž obchodní přebytky generuje právě silný export, v přírůstcích svého podílu na světovém vývozu oslabila. Od roku 2008 dokonce její podíl klesá (graf 49). Tyto změny je třeba chápat v kontextu měnících se proporcí obchodu v globálním měřítku. Ovlivňuje je především exportní expanze Číny a mnoha dalších ekonomik Asie, ale i velkých rychle rostoucích ekonomik v ostatních částech světa. I když „evropský“ export roste, nestačí to na konkurenční výhody uvedených zemí spočívající především v nízkých pracovních nákladech (např. v Číně nejsou zatěžovány odvody zaměstnanců a zaměstnavatelů na sociální a zdravotní pojištění, což se však má údajně podle nové rozpočtové politiky země změnit).
- **Konkurenceschopnost podle růstu podílu si udržela většina „nových“ zemí unie, pokles naopak i v případě Německa** Přes snižování přírůstků svého podílu na světovém exportu se však ČR v roce 2011 stále udržoval ve skupině zemí EU 27, které docílily přírůstku (graf 50), spolu s Estonskem, Polskem, Bulharskem, Slovenskem, Rumunskem, Lotyšskem a Litvou. Pozici ČR lze však spolu s pozicí Slovenska hodnotit oproti ostatním zemím skupiny jako „lepší“, neboť jde o země silně exportně orientované a tedy ekonomiky vysoce otevřené. Udržení, resp. stále zvyšování jejich podílu – i když v podstatně menším měřítku oproti minulým letům – lze hodnotit jako velmi příznivé, protože ostatní země mohou stále těžit z nižší statistické srovnávací báze, pokud jde o dynamiku pozitivní

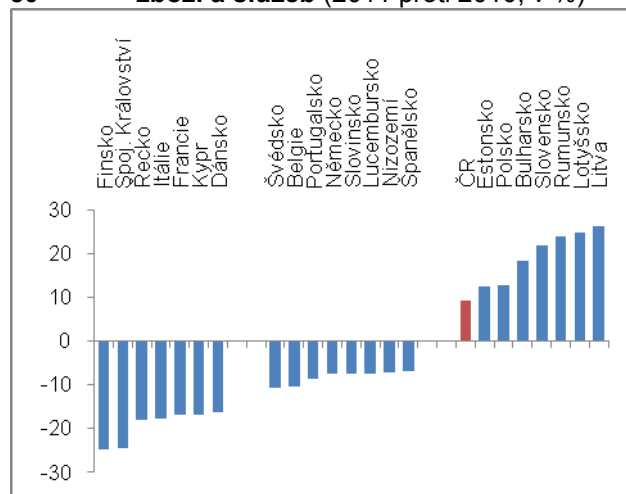
¹ Data kompiluje Eurostat z údajů platebních bilancí jednotlivých zemí. Zdrojem dat o světovém obchodu je MMF.

změny tohoto podílu.

Graf č. 49 Změna podílu na světovém exportu zboží a služeb (rok Y proti Y-5; v%)

Graf č. 50 Změna podílu na světovém exportu zboží a služeb (2011 proti 2010, v %)

Pramen: Eurostat

5.2. Nákladová konkurenceschopnost podle ceny práce

• **Práce v ČR podle reálných jednotkových nákladů práce zdražila za roky 1995-2011 nejvíce ze zemí EU 27...**

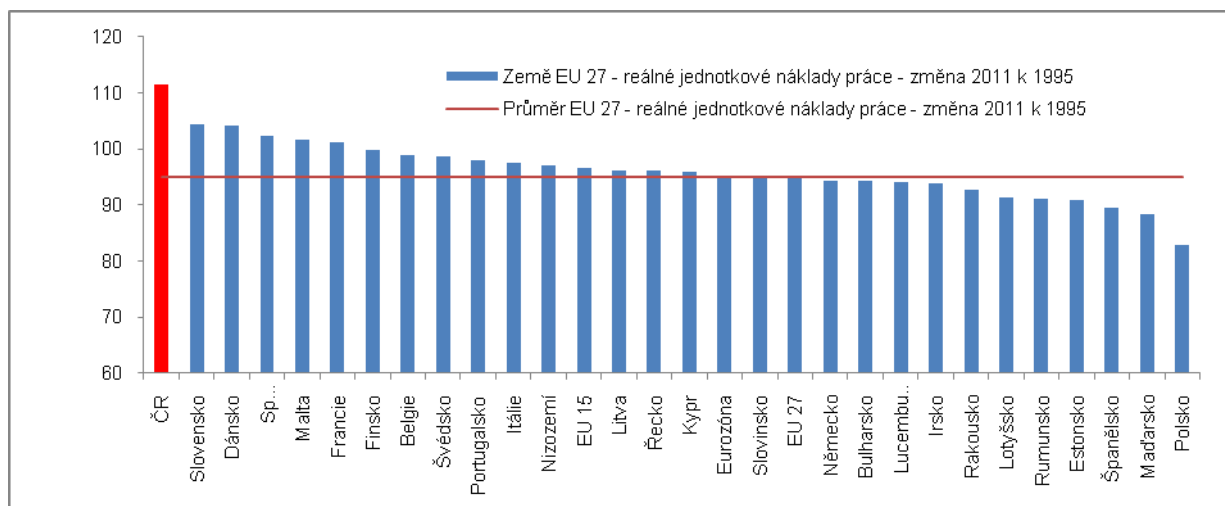
Podle reálných jednotkových nákladů práce – tj. v podstatě náročnosti produktu na mzdy a ostatní náklady spojené s pracovní silou – patří Česká republika v kontextu EU 27 mezi země s jejich největším přírůstkem.

V roce 2011 byl proti roku 1995 přírůstek reálných jednotkových nákladů práce v ČR vůbec nejvyšší v EU 27, když index činil 111,5. Přírůstku za uvedené období dosáhly kromě ČR ještě i Slovensko (104,4), Dánsko (104,1), Spojené království (102,3), Malta (101,5) a Francie (101,2).

• **A vedla tak ke ztrátě její nákladové konkurenceschopnosti**

Ve většině zemí EU 27 reálné jednotkové náklady práce za období 1995-2011 poklesly, nejvíce v Polsku, Maďarsku a Španělsku. To lze interpretovat tak, že nákladová konkurenceschopnost vyjádřená změnou reálných jednotkových nákladů práce v těchto zemích nejvíce stoupla. V logice věci pak konkurenceschopnost České republiky podle tohoto indikátoru nejvíce poklesla. V průměru za EU 27 se reálné jednotkové náklady práce snížily (94,9), ve „starých“ zemích unie (EU 15) mírněji (96,6) a v eurozóně více (95), když na tuto změnu působil jejich hlubší pokles v Německu jako ekonomice s nejsilnější vahou v propočtech evropských průměrů (94,4), Irsku (93,8) a Rakousku (92,6).

Graf č. 51: Reálné jednotkové náklady práce – změna 2001 k 1995

Pramen: Eurostat

- **Rizika udržování nízké ceny práce**

V hodnocení ztráty nákladové konkurenceschopnosti české ekonomiky, pokud jde o reálné jednotkové náklady největší v EU 27 za roky 1995-2011, však nelze paušálně soudit, že jde o jev zcela negativní. Udržování nízkých nákladů práce by vedlo dlouhodobě k zaostávání v sociální a koneckonců i ekonomické oblasti (přes oslabování poptávky domácností).

5.3. Necenové faktory konkurenceschopnosti

- **Role necenových faktorů konkurence**

Kromě ceny práce jako velmi významného atributu konkurenceschopnosti země působí na její pozici oproti jiným zemím v tomto směru i faktory necenové, jako je např. kvalita infrastruktury (nejen dopravní), technologie nebo vzdělanost.

- **Infrastruktura a potřeba investic**

Výhodná poloha České republiky uprostřed Evropy, tj. území s vysokou koncentrací kupní síly, je předurčena a žádá si co nejlepší infrastrukturní vybavenost. Co se dopravních staveb a jejich rekonstrukcí týká, vyžadují investice, které ve formě velkých zakázek zajišťoval vládní sektor, posléze i za pomoci peněz z rozpočtu EU.

Restrikce veřejných financí patrně zejména od roku 2010 v reakci na jejich zhoršení v krizovém roce 2009 ale pokračující i nadále – postihly i rozvojové programy, mezi něž patří také budování dopravní infrastruktury. To postihlo ztrátou tempa produkce - a poté i poklesy – sféru inženýrského stavitelství. Z tohoto pohledu lze útlum velkých dopravních staveb považovat za vliv snižující konkurenceschopnost ČR².

5.3.1. Zaměstnanost v aktivitách náročných na znalosti

- **Konkurenceschopnost ČR podle podílu zaměstnaných v aktivitách náročných na znalosti je oproti EU nízká....**

Nepříliš příznivé postavení zaujímá ČR v necenovém faktoru hodnocení konkurenceschopnosti, jímž je podíl zaměstnaných ve sféře, kterou Eurostat označuje za „aktivity náročné na znalost“ (jde o vybraná odvětví zpracovatelského průmyslu a služeb).

V roce 2008, za něž byla v době zpracování této analýzy dostupná poslední data, byla v České republice zaměstnána v aktivitách náročných na znalosti podle údajů Eurostatu necelá třetina z celkového počtu zaměstnaných (32,4 %). Přestože proti roku 2000 s 30,4 % i ve srovnání s rokem 2004 s 31 % jde o zlepšení, je docílená změna příliš malá na to, aby mohla zlepšit pozici České republiky v evropském kontextu. V roce 2008 byla ČR s tímto podílem v žebříčku evropských zemí na 7. místě od konce, v roce 2004 také. Její pozice se tak od roku 2000 (9. pozice od konce) ještě zhoršila.

² Tranzitní charakter České republiky, co se dopravy v Evropě týká a skutečné i potenciální výhody, které přináší, má však i odvrácenou stranu v podobě silné ekologické zátěže plynoucí z tranzitní dopravy, která byla patrná zejména po roce 2004.

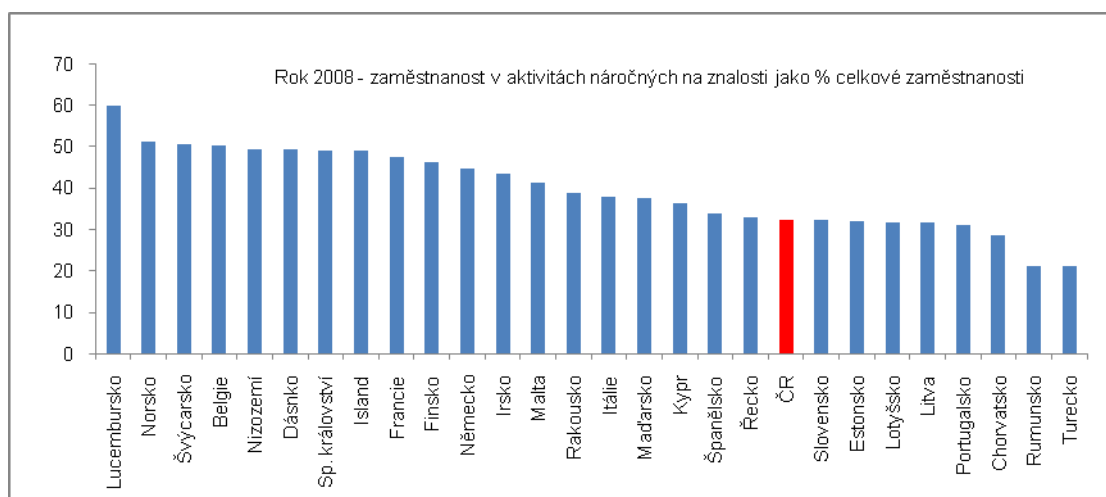
Konkurenceschopnost ČR pokud jde o podíl zaměstnaných v aktivitách náročných na znalosti tak zůstává slabá.

• **... a nezlepšuje se**

Naproti tomu přes polovinu z celkového počtu zaměstnaných absorbovala v roce 2008 odvětví náročná na znalosti v Lucembursku (60 %), Norsku (51,3 %), Švýcarsku (57,2 %) a Belgii (50,1 %). Lze ale předpokládat, že v této skupině je i Švédsko, u něhož není v tabulce pro rok 2008 údaj uveden, ale v roce 2007 dosahovalo podílu 53,3 % a bylo jedinou evropskou zemí zaměstnávající každoročně už od roku 2000 přes polovinu pracujících populace v aktivitách náročných na znalosti. Dalšíh devět zemí Evropy mělo v roce 2008 tento podíl mezi 40-50 % (Německo 44,6 %, Nizozemí 49,4 %). V roce 2000 bylo na špici žebříčku Švédsko (51 %), v roce 2004 ale už Lucembursko (55,6 %).

Nejmenší podíl zaměstnaných v aktivitách náročných na znalosti naopak zaznamenalo Rumunsko (21,2 %) s velkým odstupem od předposledního Portugalska (31,1 %). Průměr za celé uskupení EU 27 je znám jen za roky 2004-2007, kdy se pohyboval od 39,9 % do 40,4 %, takže i zde jsou pohyby jen nepatrné. Konkurenceschopnost Evropy jako celku v globálním měřítku, především vůči USA – což by poskytlo velmi zajímavou informaci, však nelze v tomto porovnání vzhledem k neexistenci srovnatelných dat zhodnotit.

Graf č. 52: Zaměstnanost v aktivitách náročných na znalosti (v % celkové zaměstnanosti)

Pramen: Eurostat

5.3.2. Podpora sofistikovaných činností

• **Do roku 2006 rostly relativní výdaje na výzkum a vývoj v ČR rychleji než v EU 27...**

Výdaje na výzkum a vývoj jako jedno z tradičních měřítek necenové konkurenceschopnosti země v případě České republiky v relativním vyjádření k nominálnímu HDP v časové řadě od roku 1996 zhruba do roku 2006 rostly rychleji oproti jejich vývoji v tomto období v Evropě (graf 53). V roce 1996 činily celkové výdaje na výzkum a vývoj v ČR 0,92 % nominálního HDP, ale v EU 27 to bylo 1,75 % HDP. V tomto roce byl rozdíl mezi ČR a EU 27 největší (0,83 p.b.).

Rostoucí – i když mírně - konkurenceschopnost ČR během tohoto období vyvrcholila v roce 2006, kdy výdaje na výzkum a vývoj v ČR dosáhly 1,49 % HDP, zatímco v případě EU 27 po faktické stagnaci v předchozích třech letech činily 1,85 % nominálního HDP.

• **... poté začal pozitivní vývoj konkurenceschopnosti slábnout**

V letech 2007 a 2008 relativní podíl výdajů na výzkum a vývoj v ČR klesal (na 1,48 %, resp. 1,41 %) zatímco v EU k poklesu nedošlo, naopak se zde v roce 2008 tento podíl zvýšil a v roce 2009 už přesáhl dvě procenta. I když je však třeba připomenout, že údaj mohl být zkreslen matematicky propadem HDP jako jmenovatele zmíněné proporce, nelze jím ospravedlnit pokles podílu výdajů na výzkum a vývoj v České

republiky – propad HDP byl v ČR zhruba stejný jako v EU 27 jako celku. Ke stagnaci podílu v Evropské unii došlo až v roce 2010, kdy se naopak v České republice tento podíl meziročně zvýšil.

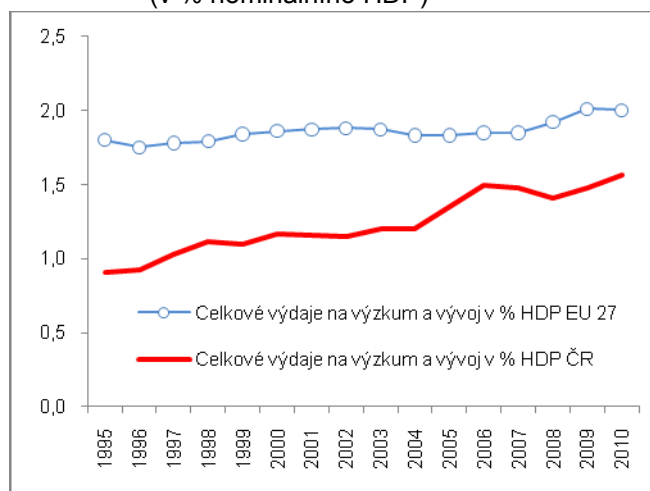
• **Evropa nenaplnila svou ambici z Lisabonské strategie**

V trendovém vyjádření rostl podíl výdajů na výzkum a vývoj v relaci k HDP za období 1995-2010 rychleji než za EU 27, kde za uvedených patnáct let jejich podíl na HDP fakticky stagnoval (resp. stoupl o pouhých 0,2 p. b., za roky 2000-2010 dokonce pouze o 0,1 p.b.). Evropská ambice vtělená do tzv. Lisabonské strategie – předchozího koncepčního dokumentu před vizí Evropa 2020 - o vytváření znalostní ekonomiky se tak nenaplnila.

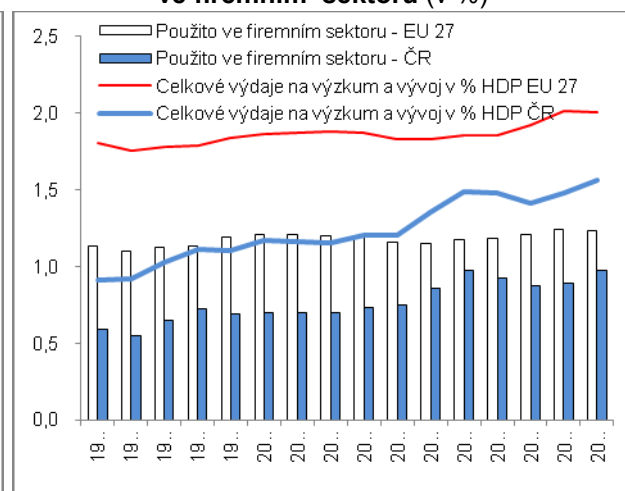
Oproti roku 1995 zůstalo v roce 2010 v pěti zemích s nejvyšším podílem výdajů na výzkum a vývoj jen Finsko, Švédsko a Německo, naopak se propadla Francie a Nizozemí, jejichž příznivé pozice v evropském měřítku vystřídal Dánsko a Rakousko. Podíl u této pětičky osciloval v roce 2010 mezi 2,76 % nominálního HDP (Rakousko) do 3,87 % (Finsko).

Z grafu 55 plyne, že menší podíl než Česká republika vykazuje kromě dvou pobaltských zemí a dvou nejnovějších členů EU také Polsko (0,74 %), Maďarsko (1,16 %) a Slovensko (0,63 %). Lépe je na tom ČR i v porovnání s Itálií (1,26 %) či Španělskem (1,39 %). Přesto se zdá, že růst konkurenceschopnosti ČR v tomto směru není příliš rychlý. Naopak více než Česká republika vydává na výzkum a vývoj v relaci k HDP kromě většiny „starých“ zemí EU také Portugalsko (1,59 %) a Estonsko (1,62 %).

Graf č. 53 Celkové výdaje na výzkum a vývoj (v % nominálního HDP)

Graf č. 54 Výdaje na výzkum a vývoj a jejich užití ve firemním sektoru (v %)

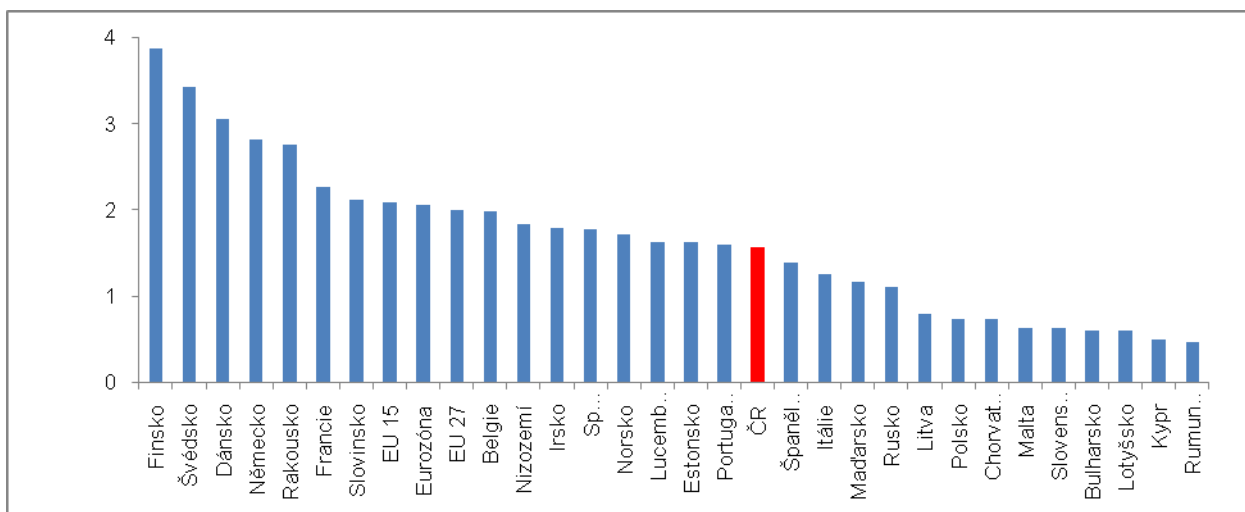

Pramen: Eurostat

• **Necelé dvě třetiny celkových výdajů na výzkum a vývoj používají firmy, stejně jako v EU 27**

Pokud jde o užití těchto celkových výdajů na výzkum a vývoj ve firemním sektoru, ukazuje jeho vývoj za roky 1995-2010 graf 54. Jak v průměru za EU 27, tak i v České republice jsou využity ve firmách zhruba necelé dvě třetiny celkových relativních výdajů na výzkum a vývoj. České republice se podařilo v tomto poměru přiblížit průměru EU nejlépe v silném konjunkturálním roce 2006, kdy byl firemní sektor schopen vsáhnout 65 % těchto relativních výdajů, zatímco v EU 63 %. V dalších letech se však v ČR tato proporce na rozdíl od EU snižovala a k oživení došlo až v roce 2010.

Graf č. 55 : Rok 2010 – podíl celkových výdajů na výzkum a vývoj na nominálním HDP (v %)

Pramen: Eurostat

5.3.3. Vzdělanost podle dosaženého terciárního vzdělání

• Ztráta konkurenceschopnosti i přes rychlý nárůst počtu absolventů terciárního vzdělávání v letech 2000-2011

Vzdělanost podle dosaženého terciárního vzdělání a její vývoj v letech 2000-2011 nevyznívá v evropském kontextu pro ČR příliš příznivě, a to i přesto, že u mladých lidí dochází v tomto období k růstu rychlejšímu než jaký byl dosažen za průměr EU 27.

V roce 2000 bylo v EU 27 celkem 17,3 % populace ve věkové skupině nad 25 let s dosaženým terciárním vzděláním, ve „starých“ evropských zemích (EU 15) se však tato proporce již blížila téměř pětině (18,8 %). Naopak podíl takto vzdělaných lidí v ČR byl v roce 2000 podstatně nižší, dosahoval jen asi desetiny (10,6 %). Hůře na tom v evropském kontextu bylo jen Slovensko (9,2 %), Itálie (8,6 %), Rumunsko (8,3 %), Portugalsko (7,3 %) a Malta (4,7 %).

• V EU 27 v roce 2011 vzdělána terciárně téměř čtvrtina populace věkové kategorie 25+ a na severu Evropy více než třetina...

Pozice České republiky se však během let 2000-2011 oproti průměru EU 27 nezlepšila – podíl lidí s dosaženým terciárním vzděláním ve věkové kategorii 25+ sice stoupl o 5,9 p.b. na 16,5 %, ovšem v průměru za EU 27 se tento podíl zvýšil více – o 6,2 p.b. na 23,5 %. Evropská populace (EU 27) nad 25 let je tak z téměř čtvrtiny terciárně vzdělána, česká pouze z 16,5 procent.

Nejvíce terciárně vzdělaných, tj. s podílem převyšujícím třetinu, bylo v roce 2011 v severských a ostrovních zemích Evropy - Norsko 35,6 %, Finsko 34,5 %, Švédsko 33,5 %, ale i Estonsko 35,6 %, dále pak Irsko s 33,4 %. Absolutně nejvyšší podíl terciárně vzdělaných vykazoval Spojené království, tj. 36 % z populace nad 25 let. Podíl ČR je ve srovnání s nimi jen poloviční.

• ... zatímco v ČR jen 16,5 % i přes přírůstek o 5,9 p. b. v období 2000-2011

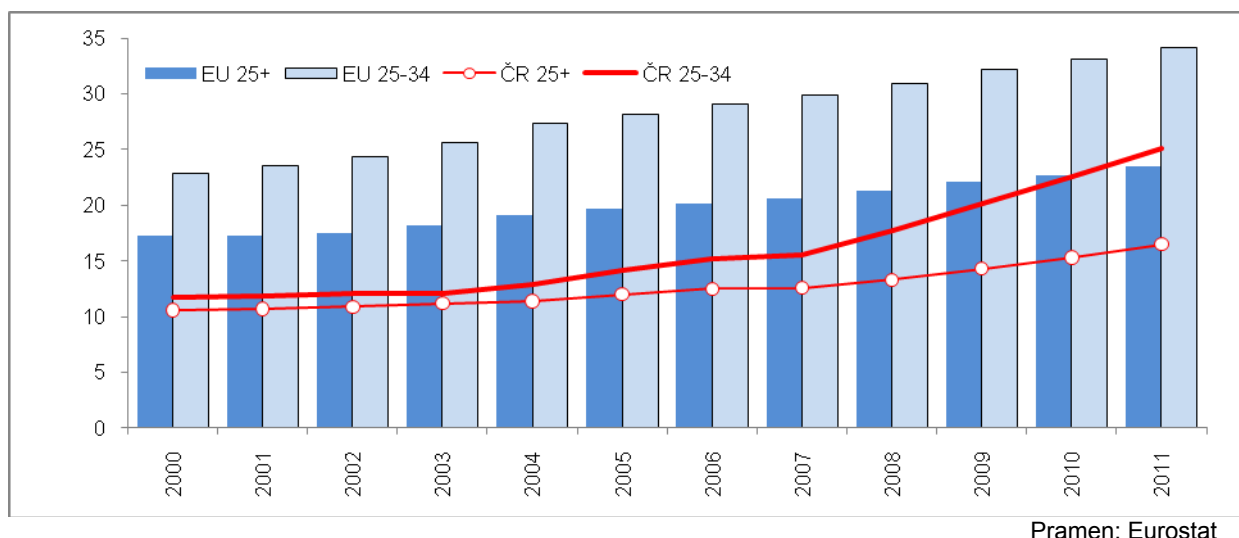
Přírůstek tzv. nových zemí EU 27, pokud jde o podíl terciárně vzdělané populace, byl s výjimkou Rumunska a Bulharska rychlejší než u starých zemí EU 15, kde se za roky 2000-2011 podíl zvýšil o +5,8 p.b. Jen osm zemí EU 27 vykazovalo za toto období slabší přírůstek podílu terciárně vzdělaných v kategorii 25+ na celkové populaci než ČR - vesměs však jde (s výjimkou Itálie, Rumunska a Bulharska) o země, kde jsou podíly výrazně vyšší než v ČR, takže přírůstek za uvedené období je ovlivněn i srovnávací základnou.

• Pozice ve vzdělanosti populace podle podílu terciárně vzdělaných se ve srovnání s EU 27 nelepší

Skutečnost, že se ČR - přes rychlý růst počtu absolventů zařaditelných do kategorie terciárního vzdělávání, což je patrné zejména ve věkové skupině 25-34 let – v konkurenceschopnosti podle tohoto parametru v evropském kontextu nezlepšuje, je patrná z toho, že rozdíl zhruba sedmi procentních bodů mezi ČR a EU 27 z roku 2000 zůstal stejný i v roce 2011.

Vzdělanost podle podílu osob s dosaženým terciárním vzděláním proti evropskému průměru v ČR neroste.

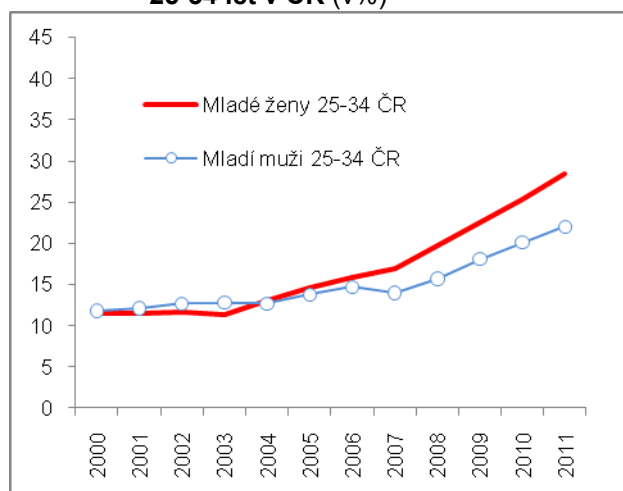
Graf č. 56: Podíl osob s terciárním vzděláním na populaci příslušné věkové kategorie (v %)

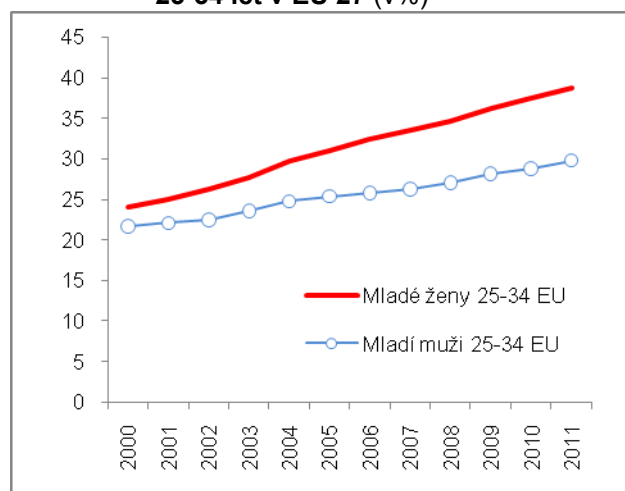
• Rizika hodnocení

Na nízký podíl terciárně vzdělaných v ČR však měl vliv i charakter vzdělávacího systému, v němž dlouhodobě nefiguroval modul bakalářského vzdělávání na rozdíl do většiny evropských zemí s tradicí v tomto směru, která pak ovlivňovala i vykázané počty takto vzdělaných. V ČR se tento modul začal uplatňovat až teprve v 90. letech a počty jeho absolventů zapůsobily i na růst podílu terciárně vzdělaných až ve věkové skupině 25-34 let (grafy 57 a 58).

Graf č. 57 Podíl terciárně vzdělaných ve skupině 25-34 let v ČR (v%)

Graf č. 58 Podíl terciárně vzdělaných ve skupině 25-34 let v EU 27 (v%)

Pramen: Eurostat

• Dlouhodobě horší stav než v Evropě také u mladých

Také ve věkové kategorii 25-34 let je podíl terciárně vzdělaných v ČR nižší než v průměru v EU 27. V roce 2000 byl jen poloviční (11,7 % proti 22,9 % v EU 27) a díky slabší proporcii v nových zemích EU ještě značně horší než za uskupení starých zemí (EU 15), kde už v roce 2000 byla takto vzdělána čtvrtina mladých ve věku 25-34 let (25,3 %).

• Rychlý růst podílu terciárně vzdělaných ve skupině 25-34 let v ČR za roky 2000-2011...

Během let 2000-2011 stoupl podíl terciárně vzdělaných ve skupině 25-34 let v ČR rychleji než v EU 27 (+13,4 p.b. proti +11,3 p. b.) a zejména proti starým zemím EU 15 (+9,7 p.b.). Přesáhl tak v roce 2011 v ČR čtvrtinovou hranici (25,1 %). Průměr EU 27 však činil 34,2 %, v EU 15 pak 35 %.

Mezi 40 až 50 % se podíl mladých terciárně vzdělaných na populaci 25-34 let pohyboval v Belgii, Švédsku, Francii, Spojeném království, Norsku, Lucembursku,

Irsku a Litvě, přičemž nadpoloviční podíl (50,1 %) vykázal podle dat Eurostatu Kypr.

**• ...ale pomalejší
oproti
srovnatelným
novým zemím EU,
především Polsku**

Přestože podíl mladých s terciárním vzděláním rostl v ČR za roky 2000-2011 rychleji než v průměru za EU 27 a EU 15, jeho dynamika byla slabší oproti většině zemí, které vstoupily do unie spolu s ČR v roce 2004 (méně než v ČR se za uvedené období zvýšil už tak velmi silný podíl v Estonsku, ale i v Bulharsku, které i tak mělo v roce 2011 vyšší podíl mladých terciárně vzdělaných než ČR).

ČR tak na ekonomicky srovnatelné země nestačila ani v dynamice růstu tohoto podílu – přestože rozdíl oproti celkovému průměru za EU 27 v p.b. se proti roku 2000 zmenšil z 11,2 p.b. na 9,1 p.b. - ani v jeho výsledné výši. V Polsku totiž vzrostl o čtvrtinu na 39,2 %, na Kypru o 17,7 p.b. na 50,4 %, ve Slovinsku o 14,5 p.b. na 33,8 %. Zhruba stejný podíl jako ČR mělo v roce 2011 Slovensko (+14,6 p.b. na 25,7 %), o něco vyšší pak Maďarsko (28,4 %), kde stoupl za roky 2000-2011 podíl mladých s terciárním vzděláním na jejich celkovém počtu ve věkové skupině 25-34 let zhruba stejně (+13,5 p. b.) jako v případě ČR.

**• Otázka kvality
terciárního vzdělání**

ČR tak nezvyšuje svoji konkurenceschopnost ve vzdělanosti za situace rostoucího podílu mladých terciárně vzdělaných, jehož dynamika je bohužel pomalejší než dynamika prakticky všech zemí EU 27, které do unie vstoupily spolu s ní. Otázkou je také jednak kvalita takto dosahovaného vzdělání poskytovaného ve vysoké míře nově i soukromými školami produkujícími tyto absolventy, a jednak dopadu této výsledné kvality na jejich schopnost konkurovat na trhu práce. To však není obsahem této analýzy.

**• Od roku 2004
roste více podíl
mladých terciárně
vzdělaných žen než
podíl takto
vzdělaných
mladých mužů**

Stejně jako v Evropě byl v roce 2011 i v ČR ve věkové skupině 25-34 let větší podíl žen s terciárním vzděláním (28,5 %) než v téže věkové skupině u mužů (22 %). V EU 27 to platí také, ale tyto proporce jsou vyšší (38,7 %, resp. 29,8 %).

Bylo tomu tak už v roce 2000, kdy v EU 27 činil u této věkové kategorie podíl terciárně vzdělaných žen 24,1 %, kdežto u mužů jen 21,7 % (celkově v obou kategoriích pak 22,9 %). Také zde platilo, že ve starých zemích EU byly podíly zhruba o 2 p.b. vyšší.

V ČR však naopak v období 2000-2004 byly podíly terciárně vzdělaných mladých mužů i žen na počtu osob v příslušné věkové skupině zhruba stejné (v roce 2000 muži 11,8 %, ženy 11,5 %, v roce 2004 muži 12,7 %, ženy 13,1 %). Od roku 2005 je však patrný jednoznačný trend rostoucího podílu terciárně vzdělaných žen – ten se při zvětšené dynamice u obou skupin výrazně odchýlil až na zmíněných 28,5 % v případě podílu žen této věkové kategorie a 22 % v případě mužů. V jistém směru se tak začíná „feminizovat“ terciární vzdělání u mladých v ČR. Tato proporce k většímu zesilování podílu mladých žen s terciárním vzděláním je patrná i v EU 27 (graf 58).